

O. Ojala ym.: Ehdotus laiksi työttömyysturvalain 14 §:n kumoamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Edelleenkin työttömän henkilön puolison tulot vaikuttavat peruspäivärahaa hakevien työttömien perusturvaan. Puolison vähäisetkin tulot (280 markan ylittävältä osalta kuukaudessa) leikkaavat jo valmiiksi alhaista perusturvaa (täysimääräisenä 116 mk/päivä). Muussa sosiaalilainsäädännössä — työttömyysturva- ja kansaneläkelakia lukuun ottamatta — on hyväksytty osittain jo ajatus siitä, ettei työssäkäyvän puolison oleteta elättävän omaa puolisoaan. Ehdotuksemme keskeinen muutosesitys on, että nykyisestä työttömyysturvan tarveharkinnasta (14 §) luovuttaisiin. Tämä merkitsisi ensisijaisesti

nykyiseen lakiin sisältyvän keskeisimmän epäkohdan eli puolison tulojen vaikutuksen poistamista työttömyysturvajärjestelmästä.

Esitys on erittäin perusteltu juuri nyt, koska arviolta n. 40 000 ansioon suhteutettua päivärahaa saanutta joutunee peruspäivärahajärjestelmään vuoden 1993 loppuun mennessä sen vuoksi, että heillä tulee täyteen 500 ansiosidonnaisen päivän enimmäismäärä. Tästä määrästä arviolta noin puolet (20 000 työtöntä) jää ilman omaa peruspäivärahaa puolison palkka- tai eläketulojen takia. Tarveharkinta koskee vain peruspäivärahaa hakevia nykyisen lainsäädännön mukaan.

PERUSTELUT

Tällä hetkellä viranomaisilla ei ole tarkkaa tilastotietoa siitä, kuinka paljon työttömyysturvalain tarveharkintasäännös on sulkenut tosiasiasa peruspäivärahaan oikeutettujen ulkopuolelle. Tällä hetkellä noin 40 000 työtöntä kansalaista on eri syistä vailla työttömyysturvalain tarkoittamia etuuksia. Erään arvion mukaan tästä ryhmästä lähes 18 000 (= n. 10 % kaikista peruspäivärahan saajista) on puolison tulojen vuoksi vailla peruspäivärahaa. Arvioiden tekemistä vaikeuttaa epätietoisuus siitä, kuinka moni jättää työttömyysturvahakemuksen tekemättä, koska on tietoinen puolison tulojen leikkaavasta vaikutuksesta. Vuoden 1992 aikana tehdyistä peruspäivärahahakemuksista hylättiin tarveharkinnan perusteella noin 8 000 hakemusta.

Vuoden 1993 aikana niistä, joiden 500:n ansiosidonnaisen päivärahapäivän enimmäismäärä tulee täyteen, arvioidaan jopa 12 000—20 000 työttömän tulevan jäämään vaille peruspäivära-

haa puolison tulojen vuoksi. Heidän ja heidän perheensä elintaso tulee vuoden aikana romahdamaan todella rajusti.

Tarveharkintaa sovelletaan tällä hetkellä vain peruspäivärahaa hakeviin, alle 55-vuotiaisiin työttömiin. Työttömyysturvan sisällä jaoteltua niihin, joiden puolisoiden tulot otetaan huomioon, ja niihin, joiden ei, voidaan arvostella myös yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta. Voidaan hyvällä syyllä kysyä, mikä oikeuttaa tällaisen erottelun tekemiseen (turvan saajan kuuluminen kassaan tai ei, ikä jne.).

Suomea sitovan ja laintasoisena voimaan saatetun kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7/76) 26 artiklan syrjinnän kieltö ja sopimuksen 2 artiklan määräys valtion velvollisuuksista muun muassa varmistaa ihmisoikeuksien käytännön toteutuminen luovat vakavia epäilyjä työttömyysturvan tarveharkintajärjestelmän ihmisoi-

keussäännösten vastaisuudesta. Lisäksi YK:n ihmisoikeuskomitea on käyttänyt tulkinnassaan KP-sopimuksen 26 artiklan syrjäntäkieltoa arvioidessaan Alankomaiden työttömyysturvalainsäädäntöä. Johtopäätöksenä oli, että tasa-arvon vastaisuus YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan yleissopimuksen toteuttamisessa voidaan tutkia KP-sopimuksen valvontamenettelyssä.

Puolison tulojen perusteella tapahtuva syrjintä työttömyysturvassa johtaa yksittäiset kansalliset satunnaisista elinolosuhteista riippuen tyystin erilaiseen asemaan. Lainsäädännössä val-

tion tulee noudattaa yhdenvertaisuusperiaatetta niin, että kaikilla saman sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kuuluvilla ja sitä hakevilla on periaatteessa samanlainen oikeus etuuteen. Kun erotteluja joudutaan tekemään, niistä ei saa tulla systemaattisesti yhtä ryhmää syrjiviä. Mikä oikeuttaa työttömyyskassaan kuulumattoman, esimerkiksi monen nuoren työntekijän, syrjinnän puolison tulojen perusteella?

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain 14 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 14 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla (1365/90).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1993. Lakia sovelletaan kaikkiin niihin työttömyysturvahakemuksiin, jotka tehdään lain voimaantulon jälkeen. Ne hakemukset, jotka on hylätty vuoden 1993 aikana ennen lain voimaantuloa työttömyysturvalain 14 §:n perusteella, voidaan ottaa uudelleen käsiteltäviksi lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä 25 päivänä maaliskuuta 1993

Outi Ojala
Timo Laaksonen
Martti Korhonen
Iivo Polvi

Eila Rimmi
Raila Aho
Juhani Vähäkangas
Osmo Polvinen
Jarmo Wahlström

Marjatta Stenius-Kaukonen
Asko Apukka
Esko-Juhani Tennilä
Claes Andersson